

Sygn. akt I CNP 91/09

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski

w sprawie ze skargi W.T.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego w W.
z dnia 6 października 2008 r., sygn. akt [...],
w sprawie z powództwa W.T.
przeciwko małoletniemu K.T. reprezentowanemu
przez matkę B.K.
o obniżenie alimentów
i z powództwa wzajemnego małoletniego K.T. reprezentowanego przez matkę B. K.
przeciwko W.T.
o podwyższenie alimentów,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 4 grudnia 2009 r.,

odrzuca skargę.

Uzasadnienie

W. T. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 października 2008 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 12 grudnia 2007 r. Sąd pierwszej instancji wyrokiem tym oddalił powództwo skarżącego o obniżenie alimentów i podwyższył alimenty zasądzone wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 7 września 1998 r. od W.T. na rzecz jego syna K.T., urodzonego dnia 14 września 1997 r., z kwoty 1000 zł do kwoty 1200 zł miesięcznie i oddalił powództwo o podwyższenie alimentów w dalszej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od orzeczenia w zasadzie sądu drugiej instancji i wyjątkowo – w przypadku określonym w art. 424¹ § 2 k.p.c. - sądu pierwszej instancji, kończącego postępowanie w sprawie wydanego począwszy od dnia 1 września 2004 r. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2005 r., I CNP 1/05 niepublikowane i uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2005 r., III BZP 1/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 78, której nadano moc zasady prawnej), gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

Skarga jest nie tylko środkiem nowym, ale - jak podkreślono w literaturze - wyjątkowym w skali europejskiej. Zasadą bowiem jest, że prawomocność tworzy nowy stan prawny pomiędzy stronami, albo *erga omnes*, jak też sanuje wszelkie ewentualne naruszenia prawa, którymi orzeczenie ewentualnie jest dotknięte. Z tego względu jest środkiem wysoce sformalizowanym i wszystkie jej wymagania konstrukcyjne określone w art. 424⁵ § 1 k.p.c. należy interpretować ściśle.

Skarżący w skardze nie wskazał czy zaskarża przedmiotowe orzeczenie w całości, czy w części (art. 424⁵ § 1 pkt 1 k.p.c.). W ramach przytoczenia podstaw

skargi i jej uzasadnienia (art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c.) powołał tylko, jako naruszony, przepis prawa materialnego art. 135 § 1 k.r.o. Jako przepis, z którym orzeczenie jest niezgodne, wskazano także art. 135 k.r.o., gdy tymczasem podstawę zmiany wielkości obowiązku alimentacyjnego stanowi art. 138 k.r.o. Konstruując skargę ustawodawca wyraźnie oddzielił podstawy skargi, w tym przepisy składające się na ich uzasadnienie, od przepisów (przepisu), z którymi zaskarżone orzeczenie jest niezgodne. Są to dwa odrębne wymagania konstrukcyjne i brak już jednego z nich prowadzi do odrzucenia skargi a limine.

Do omawianej kategorii wymagań należy także uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego dotyczy (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.). Uwzględnienie bowiem skargi i stwierdzenie, że prawomocne orzeczenie jest niezgodne z prawem, ma charakter prejudykatu, gdyż stwarza możliwość dochodzenia od państwa odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez jego wydanie. Spełnienie tego wymagania polega na wskazaniu rodzaju i rozmiaru szkody. Wywód ten powinien także zawierać informację dotyczącą czasu jej powstania i określać związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem. Nie jest spełnieniem tego wymagania odwołanie się - jak uczynił to skarżący - do szkody nie sprecyzowanej, hipotetycznej, czy też mogącej powstać w przyszłości (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006, nr 1, poz. 16, z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 141 i z dnia 27 października 2005 r., V CNP 28/05, nie publikowane). Skoro w skardze nie uprawdopodobniono w ten sposób szkody, to nie spełnia także i tego wymagania.

Kolejnym elementem konstrukcyjnym, którego skarga nie zawiera jest „wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie jest możliwe” (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). W judykaturze ukształtowany jest pogląd, że aby je spełnić nie wystarczy wskazać, że od zaskarżonego orzeczenia nie przysługuje skarga kasacyjna, a nawet skarga o wznowienie postępowania. Należy w tym zakresie przedstawić wyczerpujący wywód i oprzeć go na przekonującym uzasadnieniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 140).

Hipoteza art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. ma szeroki zasięg, skoro ustawodawca użył sformułowania „wzruszenie zaskarżonego orzeczenia”. Unicestwienie w ten sposób skutków prawomocnego orzeczenia może nastąpić zatem nie tylko wtedy, gdy istnieje podstawa do jego uchylecia lub zmiany. Przemawia za tym użycie w omawianym przepisie pojęcia „środka prawnego”, które swym zakresem obejmuje nie tylko środki zaskarżenia, ale jak trafnie podniesiono w literaturze, także pozew i wniosek w postępowaniu nieprocesowym. Aby szkody uniknąć, a także ze względu na subsydiarną odpowiedzialność Skarbu Państwa, strona powinna wykorzystać nie tylko wszystkie przysługujące jej środki zaskarżenia, pozwalające na zmianę lub uchylecie orzeczenia, ale także wszystkie inne instrumenty prawne, które służą do pozbawienia lub ograniczenia skuteczności, a zwłaszcza wykonalności orzeczenia.

W judykaturze, jako takie środki - oprócz skargi kasacyjnej i skargi o wznowienie postępowania - wskazano powództwa opozycyjne (por. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2008 r., V CNP 199/07, nie publ.) oraz środki funkcjonujące w postępowaniu nieprocesowym, określone w art. 523, 539-543, 550 § 2, 577, 614, 678, 679 i art. 690 § 2 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 140).

Takim środkiem, gdy wystąpiła zmiana stosunków, może być także pozew o obniżenie, czy wygaśnięcie oraz podwyższenie alimentów. Wyrok uwzględniający powództwo oparte na podstawie określonej w art. 138 k.r.o. pozbawia bowiem skuteczności wyrok poprzedni, ustalający wysokość obowiązku alimentacyjnego. Gdy więc skarga dotyczy takiego wyroku, w ramach wymagania określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarżący winien wykazać, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia nie jest możliwe także za pomocą powództwa o zmianę wysokości, czy wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego.

Skarżący w skardze nie tylko tego nie dokonał, ale podniósł pewne okoliczności, które mogą wskazywać na to, że już po zapadnięciu zaskarżonego orzeczenia nastąpiła pomiędzy stronami zmiana stosunków, a w takim wypadku nie

zachodziłyby przeszkody do wniesienia nowego powództwa określonego w art. 138 k.r.o.

Wszystkie powyżej zasygnalizowane wymagania są elementami konstrukcyjnymi skargi i dlatego wady te są nieusuwalne w trybie właściwym dla naprawiania braków formalnych pism procesowych.

Z tych względów skarga podlega odrzuceniu (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).